

Universitat Rovira i Virgili

Investidura com a doctor honoris causa
del Sr. Josep M. Recasens Comes

Sessió acadèmica extraordinària,
16 de febrer de 2011

Investidura com a doctor honoris causa
del Sr. Josep M. Recasens Comes

Sessió acadèmica extraordinària,
16 de febrer de 2011

Universitat Rovira i Virgili
Tarragona

Discurs d'investidura: © 2011 Josep M. Recasens Comes

Fotografia: Ramon Torrents

Imprès per Indústries Gràfiques Gabriel Gibert, SA

Dipòsit Legal: T.644-2011

Índex

Elogi del candidat	7
pronunciat pel DR. LUIS NAVARRO MIRALLES	
Discurs d'investidura	19
pronunciat pel SR. JOSEP M. RECASENS COMES	
Paraules de benvinguda	31
pronunciades pel DR. FRANCESC XAVIER GRAU VIDAL	
Rector Magfc. de la Universitat	

Elogi del candidat

pronunciat pel Dr. Luis Navarro Miralles

Rector Magnífic,
Secretari general de la Universitat, Autoritats Civils i Acadèmiques,
Col·legues, Estudiants,
Senyores i senyors,

Quan la meua Universitat va acordar la concessió del títol de doctor *Honoris Causa* al senyor Josep Maria Recasens i Comes, se'm preguntà si en la cerimònia de concessió acceptaria fer de padrí; figura, la del padrí, preceptiva en aquests solemnes actes acadèmics, les arrels i protocols dels quals puen, des de segles enrere, en la història de les universitats europees. La meua resposta no tan sols va ser afirmativa, sinó que, vaig afegir, que l'encàrrec seria per a mi un honor i una satisfacció. Un honor, en considerar la gran labor d'investigació i estudi del senyor Recasens. I una satisfacció, per l'amistat que ens uneix des de fa ja diverses dècades.

Abans de conèixer-lo personalment, sabia de les seves publicacions. Per això, quan es van restaurar els estudis universitaris a Tarragona, ara fa quaranta anys, el vaig voler saludar al seu lloc de treball, a la gerència del Club Gimnàstic; club del què, Josep Maria Recasens, l'any 1961, havia ja publicat la seva història entre 1886 i 1961: tres quarts de segle d'una entitat més que centenària.

D'aquesta manera varem iniciar la nostra amistat i les nostres xerrades sobre història i històries. Sempre, des del principi, vaig apreciar en ell l'entusiasme pel coneixement del passat i l'estima per a la seva ciutat, Tarragona, on hi va néixer el 19 de març del 1918, ara farà 93 anys.

A Tarragona va cursar el batxillerat, a l'antic institut Martí Franquès, de la Rambla Vella, centre del qual també n'escrigué la història amb la col·laboració de José Sánchez Real. Estudi editat el 1969 pel mateix Institut, en ocasió de celebrar els seus primers cent vint anys.

Però quan Josep Maria Recasens hauria hagut de continuar els seus estudis universitaris, tal com ho va fer el seu germà Daniel a la Facultat de Medicina de Barcelona, la Guerra Civil espanyola li feu canviar els llibres per les armes i el *campus* universitari pel camp d'una guerra incivil. Després,

la postguerra, difícil i dura, li va tancar qualsevol possibilitat de cursar una carrera universitària.

No obstant això, no tot var ser descoratjador. Va conèixer Teresa Vives, amb qui va contraure matrimoni el 1953. Després, van nàixer en Daniel i la Roser; i ambdós, cursaren llurs carreres a la nostra Universitat. Daniel, actualment és catedràtic de la Universitat Autònoma de Barcelona, a la Facultat de Filologia, i la Roser, és Secretària Provincial de l'Institut Nacional de la Seguretat Social. En la solemnitat de l'acte d'avui, no puc però, deixar de tenir un record vers Teresa Vives: de caràcter amable, somrient; d'apreciar la seva gran vàlua de persona intel·ligent i prudent, lluny de prota-gonismes vans, tan en la llar com exercint de primera dama de la nostra ciutat.

Malgrat la postguerra, en Josep Maria, va superar les circumstàncies adverses i va reprendre la seva formació a partir de les lectures que feia; preferentment, de textos que eren fruit d'una nova historiografia. La vella història, la dels vencedors, la de llistes dinàstiques, la d'herois que s'entrecreuen amb els mites, deixava pas a nous factors històrics. Aquell ressorgir historiogràfic es consolidaria, especialment, en el període d'entreguerres. No es tractava pas de negar els treballs realitzats fins aleshores, sinó què, en realitat, s'estaven obrint noves vies d'investigació que acabarien per alleugerir les càrregues d'un passat històric interpretat, a vegades, de manera irreal.

D'aquesta forma, van aparèixer uns altres protagonistes. Es va quantificar la població i se'n qualificà el seu nombre; des d'aleshores tots els individus passaven a formar part de la història, i no tan sols les elits privilegiades. Es va estudiar com s'alimentaven, els mitjans de producció i els instruments dels quals es van valer per a formar una societat. A cada una d'aquestes transformacions les anomenaren revolucions: la demogràfica, l'agrària, la financera, la tècnica, etc., i a la suma de totes elles: la revolució industrial, la que transformaria el món.

A manera de símbol, aquell corrent de la història, basat en principis de llibertat, es canalitzà a través d'una revista nova, els *Annals d'Història Econòmica i Social*, que van fundar Marc Bloch i Lucien Febvre, i d'on, en sorgí l'escola dels *Annales*. Altres aportacions s'hi van afegir i van enriquir aquelles activitats d'investigació i estudi. I és així com va emergir una història més real, extensa i humana.

Aquells anys van ser, veritablement, un món en ebullició; van ser una mica com un univers autodidacta, de ruptura, fruit de resultats personals o de treballs d'alguns professors en seminaris universitaris. Les seves aporta-

cions s'estengueren per Europa i, al cap i a la fi, també van arribar a Catalunya. Especialment aquestes, van ser les lectures de Josep Maria Recasens; les què, en essència, van formar el futur historiador.

I no sempre va ser fàcil per als investigadors europeus. Mentre germaven i es consolidaven aquests nous corrents històrics, al mateix temps, un altre concepte d'història s'imposava amb duresa. Pretenia legalitzar, des d'un passat irreal i mític, un ordre nou basat en el privilegi d'una ètnia; i amb això, justificar un futur espantós. Marc Bloch, en va ser víctima: va morir tràgicament el 1944, en la França ocupada.

També a Espanya s'hagueren de suportar excessos. Jaume Vicens Vives, un dels introductors d'aquells nous estudis d'Història –després vindrien les importants aportacions de Pierre Vilar–, en acabar la Guerra Civil va ser sotmès a un tribunal repressiu i apartat de l'Ensenyament. Anys més tard, pogué retornar a la Universitat i va crear escola. Un bon nombre d'historiadors també seguiren les lliçons i directrius, ja publicades, del mestre gironí, del qui acabem de commemorar el centenari del seu naixement i els cinquanta anys de la seva mort.

En els treballs de Josep Maria Recasens hi distingim aquelles influències fructíferes, i la eficàcia dels seus mètodes. Els temes escollits per Recasens per a les seves investigacions corresponen a aquella visió àmplia de la història. Els seus nombrosos articles en són bona prova.

Enumerar-los seria ara una tasca àrdua, però, tot i així, sí que hauria d'aproximar-me als continguts: els orígens de Tarragona; el poder senyorial; la propietat feudal i els seus rendiments; l'Església com a estament; i les rendes monacals.

I, als grans temes: sobre població: el recompte de la població en l'Edat Moderna; la població de la ciutat de Tarragona al segle XVII; o, durant la Guerra de la Independència. Les epidèmies com a factor negatiu al creixement de la població a començament del segle XIX. I, la immigració.

La importància de les ciutats: la seva evolució des de l'Edat Mitjana a Tarragona; el dinamisme urbanista creador de la capital moderna. Les institucions municipals: del Consell Municipal a l'Ajuntament borbònic; les finances i la hisenda municipals. I sobre la generació que va preparar la gran expansió de Tarragona en la segona meitat del XIX.

De la qüestió essencial de l'aigua: la seva problemàtica en el segle XVII; el proveïment; diverses experiències i solucions a través dels temps; tant a Tarragona com a d'altres localitats del Camp.

Sobre la propietat: en el segle XVII; els lloguers en unes dates crítiques, 1808 i 1811; aportacions a la topografia urbana; l'expansió en diferents indrets del Corregiment.

I, naturalment d'economia: el comerç tarragoní a la fi del segle XVI; famílies de comerciants i marins; l'activitat dels mercaders i l'aspecte del petit comerç.

També la importància del port de Tarragona: la influència en el desenvolupament de la ciutat; la seva història a mitjan segle XVII i en el darrer terç del segle XVIII. I, sobre la pesca i els pescadors.

Les vies de comunicació: la carretera de Valls i Tarragona a començament del segle XIX; les reparacions en el pont sobre el Francolí. I, els hostals a la darrereria del segle XVIII.

La funesta realitat de la guerra: el col·lapse sofert arran de la guerra dels Segadors; els allotjaments militars i la inseguretat en la mar per la presència corsària.

La societat en l'Edat Moderna: la burgesia urbana, els esdeveniments polítics i el moviment obrer en començar el darrer terç del segle XIX. I en els seus articles, no hi manca, la visió d'aquells que ens visitaven: Tarragona vista pels viatgers estrangers dels segles XVI i XVII.

Podríem tornar-hi, i estendre'ns més sobre els continguts específics, les seves aportacions rellevants, construïdes des d'una metodologia renovada, però la durada apropiada d'aquesta mena d'actes, ho fa impossible. I, a més, quan hom espera la relació d'altres publicacions.

Arribats en aquest punt, crec apropiat retornar, per uns instants, a la ja citada escola dels *Annales*. En acabar la Segona Guerra Mundial el 1945, Fernand Braudel es fa càrrec dels *Annales*. A mitjan segle passat publica: *El Mediterráneo y el mundo mediterráneo en la época de Felipe II*; nova i arriscada investigació en aquell moment, però tanmateix, obra rigorosa i amena que va marcar una fita i de la qual alguns historiadors es decidirien a seguir-ne l'exemple. Braudel analitza àmpliament, la terra, les planures mediterrànies, i la gent que s'estableix en viles, pobles i indrets.

Aquesta obra pionera de l'il·lustre historiador francès s'edita el 1953, i uns anys després es tradueix a Mèxic. El 1963 Josep Maria Recasens publica el seu *Corregimiento de Tarragona en el último cuarto del siglo XVIII*, traduït al castellà per José Sánchez Real —al qui, ara, en aquesta ocasió, m'agradaria dedicar-li un emotiu record; a l'historiador i a l'amic—.

En la seva investigació, Josep Maria Recasens estudia una plana de la mediterrània, el Camp de Tarragona, amb una capital històrica, emmurallada, en un triangle fèrtil amb les ciutats de Reus i Valls, els mercats, i un nombre elevat de viles que s'escampen pel territori enfront d'un mar actiu. És una investigació que tracta des de la qualitat de la terra i els seus límits geogràfics a l'estudi dels mitjans de vida, d'una agricultura renovadora amb la vinya i els aiguardents, els tèxtils i les exportacions que acumularan el cabals suficients que han de permetre superar els dèficits alimentaris. La conjuntura política i la societat. I on no hi falten anotacions com la composició del sòl, el valor de la terra, els preus i els salaris. Aquest període d'un quart de segle l'autor el tanca amb la Guerra Gran contra la França revolucionària. En resum, un estudi del Camp de Tarragona que des de la seva publicació no ha perdut gens el seu interès. No és la quantitat de pàgines, constitueix l'estructuració d'un contingut equilibrat des de les causes fins a arribar a llurs conseqüències; en un període clau de la història.

Els anys que s'escolen entre la Guerra Gran i la Guerra del Francès contra els exèrcits napoleònics van ser, sens dubte, decisius. A França s'havia subvertit el poder tradicional anquilosat i s'havia establert un nou concepte de govern i de sobirania. Llurs conseqüències immediates gairebé arribaren arreu d'Europa; després, com una seqüela del període, els pobles europeus van haver de suportar les ambicions de Napoleó. Aquell vertigen de grans transformacions comportà el començament de l'Edat Contemporània.

Josep Maria Recasens ha valorat com calia aquesta etapa convulsa i canviant de la història. Ha estudiat el desenvolupament dels esdeveniments i les seves conseqüències a Tarragona i en el Camp tarragoní. Ja, el 1958, va publicar: *El Corregimiento de Tarragona y su Junta en la Guerra de la Independència (1808-1811)*: El Corregiment i les invasions franceses, la Junta corregimental, una manera de govern, les seques emissores de moneda i l'aspecte de la capital durant aquells anys tràgics.

El 1965 edità *La Revolución y la Guerra de la Independència en la ciudad de Tarragona*. Un extens treball sobre la revolució, la guerra i la ciutat, que estava assolada pels estralls materials del conflicte i per les seves repercussions en la condició humana, minada la moral de la gent pels excessos. I l'administració intrusa. El mariscal Suchet, per exemple, a qui vuit anys

més tard dedicà una monografia amb notes sobre la seva personalitat, els afrancesats destacats, la pressió fiscal i el sofriment del poble.

Entre la darrera dècada del segle XVIII i la primera part del segle XIX s'extingí, també a causa de les transformacions polítiques, l'anomenat Antic Règim. Això comportà, amb més o menys celeritat, la fi de l'anacrònic sistema senyorial. Josep Maria Recasens també s'ha interessat per aquest tema considerant que la seva desaparició significava, amb alguns parèntesis, l'entrada definitiva en la contemporaneïtat.

Ho tracta en *El Senyoriu del Morell* en el que estudia un llarg període que va des del 1173 al 1835, i que fou publicat el 1985: els orígens del senyoriu, els senyors, l'explotació del domini i la població del territori jurisdiccional.

Dins les noves corrents interpretatives de la història, el tema de la ciutat i la renovació del seu estudi se situen entre els elements més significatius. Les ciutats en l'Antic Règim no eren, essencialment, centres administratius del poder de la Corona; per bé que, en interès mutu, ambdues parts acostumaven arribar a acords. Les ciutats gaudien de gran autonomia, tenien autoritats pròpies, normalment estaven defensades per muralles i havien de valdre's per si mateixes.

La ciutat de Tarragona té en la ploma de Josep Maria Recasens el seu estudiós més reconegut, en amplitud i en profunditat. Les gairebé mil pàgines dels diferents treballs dedicats a Tarragona, sense perdre el rigor històric, respiren l'amor de l'autor per la seva ciutat. Ho exemplifica *La ciutat de Tarragona*, en dos volums, editats dins la col·lecció Enciclopèdia Catalunya, i publicats un el 1966 i, l'altre el 1975. El primer volum es refereix als moments inicials, a la urbs romana, la romanització des de la plenitud al seu ocàs. En el segon volum prossegueix la història de la capital: les etapes visigòtica i àrab, la despoblació i la restauració. Les estructures ciutadanes des del segle XIII al segle XV. És el volum del període medieval fins a arribar a l'avantsala de l'Edat Moderna.

Josep Maria ha estat, per altra banda, un il·lustre i distingit introductor de la seva ciutat. Nou edicions de la seva coneguda *Guia* s'han publicat, des del 1968 al 1992; l'última, amb text renovat. Ofereix, una doble aproximació: saber què és Tarragona i una visita a la urbs; a l'obra, no hi podien faltar unes línies dedicades a una manifestació popular diferent: els castellers. Es pot consultar en sis idiomes.

Voldria subratllar, dins d'aquests estudis sobre la capital, la seva obra: *El municipi i el govern municipal de la ciutat de Tarragona, segles XVI i XVII*. Una extensa investigació en la qual Josep Maria Recasens analitza la societat tarragonina des de l'àmbit municipal. El discórrer de la ciutat i dels seus habitants. I, on no hi falten els cerimonials en l'elecció i constitució del govern de la ciutat, el sistema d'insaculació, les mans representatives d'una població que, amb actes com aquests, mantenia algunes de les seves esperances. Una investigació que situa Tarragona al costat d'altres ciutats europees estudiades per diversos historiadors.

Algunes ciutats, a vegades, disposaven d'algun dels elements d'un trident eficaç: les companyies comercials, la Borsa o Llotja i la Banca. Tarragona va comptar amb un banc o Taula de Canvi municipal per a controlar l'economia. Josep Maria Recasens emprengué el seu estudi des d'una documentació complicada, que es conserva a l'Arxiu Històric de Tarragona. El senyor Recasens va posar en ordre el seu contingut mitjançant una prosa històrica que facilita la lectura i la comprensió; com succeeix, d'altra banda, en tota la seva obra.

Vaig tenir l'honor i satisfacció de prologar aquesta important obra del senyor Recasens, *La Taula de Canvi i de depòsits de Tarragona i la ciutat del seu temps (1584-1749)*. Una història que abraça més d'un segle i mig de la institució municipal, realitzada amb rigor històric i mètode eficaç. Una història al servei del lector no especialitzat i del coneixedor d'aquests temes. Malgrat les dificultats de la seva elaboració, com correspon a qualsevol investigació d'aquesta naturalesa, l'autor entrellaça la història de la banca, el sistema monetari i la tècnica comptable de l'entitat financera municipal, dins els paràmetres que s'aplicaven en l'Antic Règim.

La Taula de Canvi neix en un moment òptim de la ciutat amb les garanties dels béns municipals i, paradoxalment, desapareix quan a Tarragona i al Camp tarragoní hi començava el desenvolupament de la segona meitat del segle XVIII. Desapareix esgotada, especialment, per les despeses militars anteriors. La llarga agonia de la Taula de Canvi tarragonina, en paraules de l'autor, s'aprecia ja en els balanços de la darrerria del segle XVII. Curiosament el seu darrer balanç és de la mateixa època en què comerciants i joiers de la "city" londinenca, seguint una tendència europea, s'unien per a crear el cèlebre Banc d'Anglaterra. Recórrer al segrest dels béns particulars fou el lamentable final de la Taula de Canvi tarragonina. Una investigació

imprescindible fruit de l'extensa i fructífera experiència del senyor Recasens.

Una prova de la maduresa formativa de Recasens és la seva obra *La fundació de Tarragona a la historiografia*, publicada el 2007. És una anàlisi i una crítica de la historiografia referent a la fundació de la ciutat. Una relació dels testimoniatges que l'han precedit en la seva investigació. Les notícies de la Tarragona preromana, la de les èpoques posteriors fins a la historiografia científica de la darrera etapa, de la qual, jo hi afegeixo, que el senyor Recasens n'és un il·lustre representant.

Recasens ha estat profeta a la seva terra. Per les seves investigacions li han estat concedits, entre d'altres, el premis següents: la Segona i la Vuitena *Medalla Antonio Agustí* de la Diputació de Tarragona; el Sisè i el Setè *Premi Cronista Josep Maria Pujol* de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense; el *Premi d'Investigació del Tarragonès* del consell Comarcal del Tarragonès.

A banda de la seva personalitat com historiador, Tarragona va elegir Josep Maria Recasens com a primer alcalde democràtic, i la seva ciutat el va fer Fill Predilecte, i se li feu un homenatge públic que es va recollir en un volum editat per Manel Güell i Salvador Rovira, on, entre d'altres treballs, s'hi pot consultar el de Jaume Massó, el que es refereix a les publicacions del senyor Recasens, i, també l'article d'Antón Jordà sobre les aportacions històriques anteriors a l'obra de Josep Maria Recasens en la historiografia tarragonina, i la seva relació amb la mateixa.

En altre ordre de coses, crec que he de fer esment, o almenys citar, l'activitat de Josep Maria Recasens en la vida cultural: ja des dels seus dies d'estudiant de batxillerat va participar en un cicle de conferències, l'any 1935, a l'Ateneu de Tarragona i va col·laborar amb articles a la premsa sobre els orígens de la ciutat. La seva darrera aportació va ser el 20 de març de 1936, mesos abans d'aquella data fatídica. Cito aquests exemples com a prova de les seves aficions i somnis en els seus anys de joventut.

L'activitat de Josep Maria Recasens en la vida cultural de la seva ciutat i en la del Camp de Tarragona en els darrers anys ha estat extensa. Anotem-ne algunes: les seves col·laboracions a la revista *Serra d'Or*; com secretari de la Societat Arqueològica Tarraconense; ha prologat i presentat diversos llibres i ha col·laborat en la introducció de publicacions. Ha participat en debats sobre l'ordenació territorial de Catalunya; i en congressos, com secretari del Tarragonès en el Congrés de Cultura Catalana; o bé, el seu discurs en la cloenda del XVIIè Congrés Internacional d'Arqueologia Clàssica, a Berlín el

juliol de 1998. També com a col·laborador de l'antic Departament d'Història Moderna de la nostra Facultat tarragonina, participant en col·loquis sobre població i agricultura i intervenint en la assignatura Història de les Institucions Modernes en lo que fa referència al Règim Municipal.

El avui nonagenari senyor Recasens no ha abandonat les seves activitats d'historiador. Estudia la història de l'aigua a la ciutat de Tarragona. Hi ha una publicació sobre el tema editada per l'Empresa Aigües de Tarragona, en la que hi van participar professors de la Universitat i que va comptar també amb la col·laboració de Josep Maria Recasens. En el cas que acabo de citar, el senyor Recasens, sense oblidar els començaments històrics del fet, analitza la problemàtica de l'aigua als nostres dies. I parlar de l'aigua i Tarragona equival, pràcticament, a referir-se a una espècie d'història global. Si miréssim la ciutat a vista d'ocell veuríem una urbs com apuntalada per dues menes d'eixos externs, els dos històrics aqüeductes que els separen més d'un miler d'anys. Solucions per al vell i constant problema de la ciutat. Precisament l'historiador, com alcalde, va col·laborar decididament a una solució pràcticament definitiva.

En síntesi, l'obra de Josep Maria Recasens constitueix una aportació singular i valuosa. Una visió nova, àgil, assequible, rigorosa. Història local? Sí, però una història fruit i part d'una història total dins els corrents de la nova historiografia. La història de Josep Maria Recasens i Comes és la història d'una capital de prestigi històric, la d'un territori, la del Camp tarragoní, la història de ciutats i viles, la d'una agricultura dinàmica i transformadora, que destinava bona part dels seus resultats a l'exportació i que, alhora, era capaç de mantenir una població que es multiplicava i que el seu perfil demogràfic no canviava negativament; tot, al contrari. És la història d'una economia i d'una societat de perfil modern. És també la història d'unes guerres que afectaren al Camp però que, ensems, afectaven diversos territoris del Vell Continent. Investigacions que s'uneixen a les d'altres historiadors i que marquen la modernitat.

Aquestes són les aportacions que ens ofereix Josep Maria Recasens en la seva dilatada i eficaç activitat investigadora. Lluny han quedat per a tots els inicis de l'escola dels *Annales*, una etapa, llarga, d'aquells veritables autodidactes. Des de la segona meitat del segle vint fins a avui la història i molts historiadors han arribat a una maduresa brillant.

Abans de sol·licitar al doctor Francesc Xavier Grau i Vidal, Rector Magnífic de la Universitat Rovira i Virgili, la concessió del títol de doctor *Ho-*

noris Causa tal com és preceptiu en cada celebració solemne com aquesta, quan ens reunim en aquest Paranimf, presidit per l'escut de la primera Universitat tarragonina de 1572 i que fou suprimida pel decret de la Nova Planta, desitjaria, breument, afegir una reflexió; com és la de retornar des de la Memòria del passat a un temps històric, ja superat. A aquella primavera en la que el jove Josep Maria acabava el batxillerat i el comerç, i quan el conflicte fraticida truncava les seves esperances universitàries i els anys posteriors allunyaven, inexorablement, aquelles il·lusions.

Amb aquesta cerimònia solemne, des del Rectorat les portes de la nostra Universitat s'han obert per a aquest acte acadèmic, en el que ens hi ha acompanyat la Coral universitària: rebem a un nou doctor *Honoris Causa*. A aquell jove estudiant, avui amb un bagatge d'aportacions essencials a la historiografia de Catalunya, li diem: Benvingut Josep Maria, benvingut a la Universitat; un honor de causes evidents sol·licitat per companys de claustre, pel departament d'Història i Història de l'Art, amb el seu director doctor Amancio Isla i per la Facultat de Lletres, amb el seu degà el doctor John Style; i amb l'agraïment al Consell de Govern de la nostra Universitat.

Rector Magnífic, en la mesura que m'ha estat possible, he exposat la vida i obra del senyor Josep Maria Recasens i Comes. Crec, doncs, haver dit prou perquè amb la vostra autoritat li sigui atorgat el reconeixement dels seus mèrits. Per tant, Rector Magnífic, us demano que us digneu nomenar doctors *Honoris Causa* el senyor Josep Maria Recasens i Comes i incorporar-lo a la nostra Universitat.

Gràcies.

Discurs d'investidura

pronunciat pel Sr. Josep M. Recasens Comes

Anotacions sobre el temps que m'ha tocat viure i la meva contribució a la construcció de la història local tarragonina

Senyores / Senyors,

Les meves primeres paraules són per agrair al professorat del Departament d'Història i Història de l'Art d'aquesta Universitat haver proposat al Consell de Govern que em distingís amb la concessió del títol de doctor honoris causa, i al Consell de Govern haver resolt favorablement la proposta. Així mateix cometria un oblit imperdonable si no expressés la meva gratitud al doctor Lluís Navarro Miralles, per doble motiu: la seva intervenció en la concessió de la distinció honorífica i la bona disposició a apadrinar-la.

Anotacions a l'entorn del moviment cultural noucentista

Començaré la dissertació amb unes anotacions relatives al temps que m'ha tocat viure; un temps que coincideix amb el període tardà del *moviment noucentista*, que s'havia iniciat a principis del segle xx, amb el propòsit de regenerar el *modernisme*, amb un programa d'exaltació del classicisme i de fidelitat als costums i a la tradició. *La ben Plantada*, d'Eugeni d'Ors (1881-1954), publicada a l'estiu del 1911 a la secció "Glosari" de *La Veu de Catalunya*, més que una novel·la es considera el breviar del noucentisme. Però qui convertí el noucentisme en un moviment impulsat i dirigit amb intenció política fou Enric Prat de la Riba des de la presidència de la Diputació de Barcelona i de la Mancomunitat Catalana, entre 1907 i 1914. Va ser en aquests anys —en concret el 1913— que es creà una de les peces bàsiques del noucentisme cultural: l'Institut d'Estudis Catalans. Subratllem que la tasca més important que dugué a terme l'Institut els primers anys de la seva vida fou la normalització de la llengua catalana, entesa com el conjunt de mots i formes del parlar propi d'una nació. La normalització que acabà amb l'anarquia lingüística fou, essencialment, obra del mestre Pompeu Fabra (1868 - 1948), gramàtic i lexicògraf, que entre els anys 1912

i 1918 estructurà una gramàtica i un diccionari de la llengua catalana que l'IEC considerà normatius.

Al mateix temps es propagà arreu de Catalunya el que podríem anomenar *noucentisme popular*, que es caracteritzà per la difusió d'associacions culturals, esportives i folklòriques. Tot un símbol noucentista és el popular cartell obra de Josep Obiols i Palau (1894 - 1967), pintat l'any 1919 per difondre les activitats de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

La segona època noucentista la modelà una generació que havia nascut a finals del segle XIX, i arribat a la maduresa als anys trenta del segle XX. L'activitat cultural i política d'aquesta generació és múltiple. En el camp de les lletres, posem per cas, és notable una clara influència dels clàssics grecolatins que tingué com a guia Carles Riba (1893 - 1959), traductor de l'*Odissea* que usa un llenguatge literari culte. Vull recordar que el classicisme i el cultisme són les senyes de la fundació Bernat Metge, creada l'any 1923 per Francesc Cambó, per impulsar l'estudi, traducció i publicació dels clàssics grecs i llatins als Països Catalans. En la difusió del català culte i la traducció dels clàssics llatins de la col·lecció Bernat Metge, ocupà un lloc destacat el tarragoní Joaquim Icart i Leonila (1910 - 1980).

L'any 1924 l'Editorial Barcino de Josep M. de Casacuberta (1897 - 1985) editava el primer volum de la col·lecció *Els Nostres Clàssics*, amb el propòsit de posar a l'abast del públic una antologia de literatura catalana anterior al segle XVI; i la literatura universal també tingué un lloc reservat en el noucentisme amb les traduccions de la col·lecció *A tot Vent*, fundada l'any 1928 sota la direcció de Joan Puig i Ferrater.

No obstant això, el moviment noucentista no arribà a la màxima difusió fins als anys de la Segona República (1931 - 1939), que Catalunya disposà d'un Estatut d'autonomia que atorgava competències en matèria d'ensenyament i de cultura a la Generalitat. En aquest breu període es crearen la Societat Catalana de Ciències Físiques, Químiques i Matemàtiques (1931), l'Institut - Escola (1932), l'Institut de Ciències Econòmiques (1932), l'Institut Botànic (1935), la Societat Catalana de Geografia (1935) i altres entitats científiques patrocinades per la Generalitat o entitats privades.

Un producte típic noucentista foren els setmanaris *Mirador* i *El Be Negre*. El primer número de *Mirador*, revista creada per a la difusió de la literatura, art i política, es publicà al gener del 1929 i al seu temps es considerà "profunda en idees i lleugera de to". El setmanari satíric *El Be Negre* aparegué l'any 1931 utilitzant un to impertinent i sovint provocador, com

corresponia a una època d'àmplies llibertats. Els dos setmanaris sortiren normalment fins mitjan juliol de 1936.

A Tarragona, l'any 1934 la Generalitat hi obrí un Taller-Escola de Belles Arts dirigit pel pintor Ignasi Mallol i l'escultor Joan Rebull, en un edifici del carrer Rafael Casanovas (avui Gasòmetre), que dissenyà l'arquitecte Josep M. Pujol. S'inaugurà el 29 de maig del 1935, i les bombes de l'aviació franquista el destruïren al mes d'octubre del 1938.

Però el monument noucentista més representatiu de la ciutat és el dedicat als Herois del 1811, obra de l'escultor Julio Antonio (1890-1919), acabada el 1919. Deixeu-me dir que artísticament contrasta amb la monumental estàtua modernista-romàntica de Roger de Llúria, que s'inaugurà l'any 1889 i es col·locà a la mateixa Rambla, sobre un pedestal projectat per l'arquitecte tarragoní Ramon Salas (1849 - 1926).

La historiografia noucentista

A finals del segle XIX Antoni de Bofarull i de Brocà (1821 - 1892), historiador, poeta i novel·lista, va escriure una *Historia crítica, civil i eclesiàstica de Catalunya*, com a reacció erudita contra la *Història de Catalunya* (1863) de Víctor Balaguer. Bofarull, amb la seva història i novel·les històriques romàntiques com *L'orfeneta de Menargues o Catalunya agonitzant*, pretenia reivindicar la nacionalitat catalana i impulsar el moviment literari català. La bona acollida de la *Història* de Bofarull en motivà la reedició l'any 1903, i per segona vegada amb ortografia normalitzada el 1919.

No obstant això, el primer historiador a plantejar-se seriosament la construcció d'una història general de Catalunya científica amb una acurada anàlisi de les fonts utilitzades fou el noucentista Antoni Rovira i Virgili (1882 - 1949).¹ Amb aquesta obra monumental de 10 volums en gran format, editada entre 1922 i 1934 i reeditada l'any 1972, l'autor reafirmava la identitat nacional de Catalunya formulada en monografies anteriors com *Història dels nacionalismes*, *El nacionalisme*, i *Nacionalisme i federalisme* editats els anys 1912, 1916 i 1917.

En política Rovira i Virgili s'allunyà del nacionalisme conservador de Prat de la Riba i de la Lliga Regionalista i girant cap a l'esquerra, fou un "home inequívocament democràtic, republicà, progressista, genèrica-

1. Pròleg a la *Història de Catalunya* d'Antoni Rovira i Virgili. Edició facsímil. Bilbao: Editorial Gran Enciclopedia Vasca, 1972, 1r. vol., pàg. 46.

ment socialista i nacionalista², que acabà per militar a l'Esquerra Republicana de Catalunya del president Macià al mes d'octubre del 1932.

L'any 1928 l'historiador Ferran Soldevila (1894 - 1971) rebé de Cambó l'encàrrec d'escriure una *Història de Catalunya* que, un cop acabada, publicà en tres volums els anys 1934 - 1935 l'Editorial Alpha. És una història general que, com la de Rovira i Virgili, narra fets segons les cròniques o historiadors coetanis i els comenta en clau patriòtica.

No podem passar per alt l'obra científica de Pere Bosch i Gimpera (1871-1974), noucentista sistematitzador de la prehistòria peninsular, fundador de l'escola arqueològica de Barcelona, rector de la Universitat de Barcelona als anys trenta i polític que morí a l'exili.

La nova història

La historiografia noucentista inicià la decadència al decenni dels anys trenta del segle xx. Concretament ja és qüestionada a la tesi doctoral de Jaume Vicenç i Vives (1910 - 1960), "Ferran II i la ciutat de Barcelona", llegida al curs acadèmic 1936-1937, i hostilitzada pel franquisme deixà d'existir abans d'arribar a la meitat de segle.

Però l'any 1950 Vicenç i Vives assistí a París al Congrés Internacional de Ciències Històriques i allí entrà en contacte amb els nous corrents historiogràfics europeus. Allò que més l'impressionà fou la forma de construir història de l'escola francesa, que publicava la revista *Annals d'Història Econòmica i Social*, fundada el 1929 per Lucien Febvre i March Bloch, de caire positivista, que donava tanta importància als fets econòmics i socials com als polítics, i en la investigació confiava en l'eficàcia dels estudis estadístics.

Amb la nova metodologia l'any 1958 Vicenç publicà el primer volum de la sèrie *Biografies Catalanes Sèrie Històrica*, editat per l'Editorial Teide, que havia de ser una història de Catalunya amb el títol disfressat per eludir la censura. Mereix també destacar el treball de síntesi publicat l'any 1960, *Notícia de Catalunya*.

No sé si es pot parlar d'una escola historiogràfica Vicenç i Vives a Catalunya, però el 1962 Jordi Nadal i Emili Giralt publicaven dedicat "Al nostre mestre Vicenç Vives", *La població catalana de 1553 a 1717*, que relaciona els fets històrics amb la corba demogràfica, i al mateix any s'editava Cata-

2. Pròleg de *Notes Obreres* d'Antoni Rovira i Virgili. Barcelona: Edicions La Magrana, 1986, pàg. 10.

lunya dins l'Espanya Moderna, de Pierre Vilar, que seria traduïda al català l'any 1964. Aquests treballs es realitzaren d'acord amb un model que al principi dels anys seixanta al nostre país era una novetat, per bé que, com hem dit, feia anys que historiadors de l'escola *Annales* construïen una nova història que incorporava a la tradicional estudis de demografia, geografia, economia, institucions, urbanisme i estructures socials. El nou model d'història es batejà amb el nom d'*història total*. Eren historiadors destacats d'aquesta escola Lucien Febre, Ernest Labrousse, Ferdinand Braudel, March Bloch, George Lefebvre i Perre Vilar.

És remarcable que vint anys després d'haver escrit la *Història de Catalunya*, Ferran Soldevila, en el prefaci de la primera edició de la *Historia de España* (8 volums, 1954), es refereixi a una nova història o *història integral* que havia substituït la noucentista. Ho fa amb aquests mots: "En la historia hoy todo cobra importancia a los ojos del historiador: la historia ha pasado a ser integral, nada humano le es ajeno, sea de la índole que sea. Además todo se entrelaza y también es falsear el separarlo. Política, economía, instituciones, cultura, arte, todo surge conjuntamente en la vida de un pueblo". I amb el propòsit de construir una història de Catalunya "integral", Soldevila assumí la direcció de la *Història dels Catalans*, publicada en cinc volums, i la d'*Un segle de vida catalana (1914 - 1930)*, obres editades l'any 1961.

La meua contribució a la historiografia local de Tarragona

Escrits d'adolescència. El 16 d'agost de l'any 1934, uns mesos després haver acabat el batxillerat, el *Diari de Tarragona* publicà el meu primer escrit d'història local, com una "Col·laboració estudiantil" amb el títol "Bonaventura Hernández Sanahuja i l'origen de Tarragona", al qual seguí una conferència sobre "Bernat Metge i la seva obra", que s'edità l'any 1936 en el fascicle *Conferències donades per alumnes de l'Escola de Comerç a l'Ateneu de Tarragona el dia 21 d'abril de 1935*.

L'any 1936 *Diari de Tarragona* publicava dos treballs els dies 1 de febrer i 20 de març. El primer, que encara figura com una "Col·laboració estudiantil", es titula "El problema de l'origen de Tarragona a l'edat mitja", i el segon, que a judici del director del Diari la "col·laboració" ha deixat de ser estudiantil, es refereix a "La probable primera destrucció de Tarragona".

El parèntesi de la Guerra Civil i de la postguerra. El 19 de juliol de 1936 esclatà la Guerra Civil dels Tres Anys que per mi, entre l'estada al front i el

posterior pas per camps de concentració i batallons de treballador, tingué una durada de cinc anys. A Catalunya, acabada la guerra, la repressió i la persecució de les institucions, llengua i simbologia catalanes foren sistemàtiques i duradores.

També vull recordar que als anys de repressió s'hi sumaren els d'autarquia econòmica, que funcionava amb cartilles de racionament, restriccions elèctriques i mercat negre fins que el ministre de l'Opus Dei Laureà López Rodó (1920 - 2000) liberalitzà l'economia posant en marxa els famosos plans de desenvolupament, del 1955 al 1963.

Pels camins de la història local. Les circumstàncies han volgut que hagi estat un historiador autodidacte, cosa que m'ha permès decidir el model que podia seguir sense influències acadèmiques en un temps que, com ha remarcat Josep Fontana, els historiadors catalans visqueren una llarga etapa "en què era el censor qui decidia, d'acord amb criteris que no tenien res a veure amb la investigació històrica".³

També cal dir que en la construcció d'història local la recerca de dades només es pot fer amb la investigació sistemàtica de la documentació guardada en arxius i hemeroteques. En tot cas, la consulta bibliogràfica serà una font auxiliar.

I ara, em sembla que ha arribat el moment de referir-me per ordre cronològic als llibres i a alguns dels articles d'*història local* que he publicat, breument comentats:

Any 1956. La sortida de la marató pels camins de la història tingué lloc l'any 1956 amb l'exploració de la documentació de la Junta del Corregiment de Tarragona, guardada aleshores en 18 lligalls a l'arxiu de l'Ajuntament de Tarragona. La Junta era una institució creada per omplir el buit que havien deixat les autoritats destituïdes en la revolta popular de 1808 després dels fets del 2 de maig a Madrid.

Any 1958. Fruit de la investigació i estudi de la documentació de la Junta va ser *El Corregimiento de Tarragona y su Junta en la Guerra de la Independencia (1808 - 1811)*, obra guardonada amb la II Medalla Antonio Agustín, concedida per la Diputació Provincial i publicada l'any 1958.

Any 1963. *El Corregimiento de Tarragona en el último cuarto del siglo XVIII. Aspectos económico y político-social*. Monografia centrada en la repercussió que tingué al Corregiment de Tarragona la guerra d'Espanya con-

3. Josep. "Els usos de la història". *L'Avenç*. Barcelona: núm. 0, desembre 1976, pàg. 10

tra la República Francesa, també coneguda per Guerra Gran o del General Ricardos (1794-95). Obra guanyadora del VI Premi Cronista Pujol.

Any 1964. "La población de la ciudad de Tarragona durante la Guerra de la Independencia (Estudio demográfico)". Comunicació presentada al II Congreso Histórico Internacional de la Guerra de la Independència, que va tenir lloc a Saragossa l'any 1962. És un estudi de demografia amb dades tretes dels registres de batejos i òbits de la Catedral, única parròquia de Tarragona en aquell temps.

Any 1965. *La Revolución y Guerra de la Independencia en la ciudad de Tarragona. (1808 - 1811)*. Premi Cronista Josep M. Pujol extraordinari convocat amb motiu del 150è aniversari de la defensa de Tarragona el 1811.

La revolució de 1808 que preludeix la guerra del Francès fou un alçament popular contra les autoritats espanyoles sospitoses de pactar amb els invasors francesos, alhora que s'estengueren com una taca d'oli pel Corregiment les agressions contra el règim senyorial. El llibre que comentem, a més de les operacions militars i els actes revolucionaris, posa èmfasi en l'impacte que causaren a la ciutat els refugiats de territoris ocupats, la inversió realitzada en la millora de les fortificacions, la importació d'articles de primera necessitat per a una població molt superior a la normal; la procedència de l'or i la plata amb destí a la fàbrica de moneda de Tarragona, el lloc on havia d'anar la moneda fabricada i el seu valor, i la nul·la eficàcia dels serveis sanitaris contra la propagació d'epidèmies. El 13 de març de 1810 el superintendent de policia denunciava que a la ciutat hi regnava: "publicamente el desorden, la prostitución, la holganza, el continuo robo, el asesinato, y otros innumerables excesos, de forma que padece este pueblo el foco de maldad donde se corrompe el inocente y el malo de explaya impunemente sus pasiones." Quedaven encara per veure actes d'indisciplina militar tan greus com el pronunciament del mariscal de camp Marquès de Campoverde a principis de 1811, però així i tot la guerra del Francès vista com un episodi d'història local conté una càrrega epicopatriòtica mitificada en l'heroica resistència dels defensors de la ciutat, i especialment en el combat de les escales i pla de la Seu escenificat en nombrosos gravats, pintures i dibuixos.

Any 1966. *La ciutat de Tarragona*, vol. I. L'any 1966 es publicà a la col·lecció Enciclopèdia Catalunya. Biblioteca per a l'Estudi de Catalunya, València i les Balears en tots els Aspectes el primer volum de *La ciutat de Tarragona*, que conté notícies geogràfiques i climatològiques de la comarca i terme municipal, i històriques dels temps preromans i romans. Sobre l'origen

de Tàrraco, recordo la frase “Tarraco Scipionum opus”, llargament discutida i diversament interpretada durant segles, i remarco que “encaixa perfectament amb els resultats de les investigacions arqueològiques dels darrers temps”.

Any 1973. *L'administració Suchet a les comarques tarragonines*. Rafael Dalmau. Ed. Episodis de la Història, vol. 173.

Any 1975. *La ciutat de Tarragona*, vol. II. Nou anys entre l'edició del primer i segon volum de *La ciutat de Tarragona* havia estat molt de temps en el transcurs del qual hi hagué problemes entre l'editorial Barcino i la Fundació Carulla Font, que patrocinava els volums de l'Enciclopèdia Catalana que impediren completar la publicació dels quatre volums previstos de *La ciutat de Tarragona*

Any 1985. *El senyoriu del Morell (1173 - 1835)*. Un assaig d'història rural premiat amb la VIII Medalla Antonio Agustín, atorgada per la Diputació Provincial, i publicat l'any 1985.

Any 1998. *El municipi i el govern municipal de la ciutat de Tarragona. Segles XVI i XVII*. Ir Premi d'Investigació del Tarragonès instituït pel Consell Comarcal. Editat l'any 1998. S'hi investiga:

— El terme municipal: conreus, ramaderia i pasturatge. La propietat agrària. El terme marítim. La ciutat: expansió urbana i el daltabaix demogràfic del 1640 - 1652.

— La societat: el poder: reial, senyorial, i municipal. Els estaments. L'estructura política. La hisenda i finances municipals .

Any 2001. *La Taula de Canvi i de dipòsits de Tarragona i la ciutat del seu temps (1584 - 1749)*. No deixa de sorprendre que, tot i haver-se conservat més d'un centenar de llibres, la majoria comptables, de la Taula de Canvi de Tarragona, ningú es proposés investigar els 165 anys de la seva vida. Sembla com si la dificultat d'interpretar part dels fets comptables d'aquesta institució financera anotats als llibres de comptabilitat hagués desanimat els investigadors que m'han precedit, poc avesats a l'estudi d'història econòmica i financera local.

Any 2007. *La fundació de Tarragona en la historiografia*. Assaig en el qual ocupa un lloc preferent la història fabulosa introduïda i conreada per erudits humanistes i renaixentistes inspirats en un nou ideal de pàtria, basada en el prestigi i noblesa que transferien l'antiguitat de les arrels i les gestes dels herois.

La fundació de Tarragona en la història fabulosa l'hem trobat per primera vegada l'any 1498 en un volum en llatí imprès a Roma titulat *Comenta-*

ria Antiquitatum, que conté textos d'història antiga poc coneguts, escrit pel frare dominicà Joan Annio (1432 - 1502), natural de la ciutat de Viterbo, dividit en 17 llibres. El llibre 12 titulat *De Hispanis* és una història primitiva d'Espanya apòcrifa i fantàstica que per primera vegada dóna a conèixer amb detall cronologia, nom, genealogia i gestes d'uns fabulosos 24 reis d'Espanya començant per Túbal, cinquè fill de Jàfet que arribà a Hispània 143 anys després del Diluvi i fundà Tarragona.

2010. En curs de publicació: *L'aigua a Tarragona. De la romanització a la industrialització. Assaig històric.*

Punt final

I això és tot. Però no puc acabar sense manifestar els meus dubtes que sigui possible investigar i interpretar fets històrics amb absoluta equanimitat, perquè no crec que hi hagi historiadors vacunats contra els prejudicis patriòtics, religiosos, localistes o d'altra mena; per això pretendre que interpretin els resultats d'una investigació de manera totalment asèptica és, al meu entendre, demanar un impossible. Però això no ha de ser motiu de preocupació per als historiadors d'història local, perquè, com diu Fontana, "contra la història 'científica', entesa en el sentit de 'neutra' i imparcial, cal propugnar una història 'política', objectiva però partidària, que no cerqui de crear conviccions, sinó estimular la capacitat crítica" (Josep Fontana, lloc citat).

Paraules de benvinguda

pronunciades pel Dr. Francesc Xavier Grau Vidal

Rector Magfc. de la Universitat

Benvolgut Sr. Josep Maria Recasens,
Sr. President del Consell Social,
Sr. Secretari General de la Universitat Rovira i Virgili,
Doctor Lluís Navarro,
Rector Martí,
Alcalde de Tarragona,
Secretària de la Mesa del Parlament,
President de la Diputació,
Alcalde de Reus,
Senyores i senyors claustrals,
Distingides autoritats,
Senyores i senyors,

L'acte d'investidura d'un doctor honoris causa és el de major solemnitat per a la comunitat universitària. Amb aquest acte integrem al nostre claustre persones que s'han distingit per la seva activitat en benefici de les arts, la cultura, les ciències o, ben senzillament, de la humanitat i per a aquest acte reservem, també, la litúrgia que ens evoca el paper cabdal que, des de fa segles, té la institució universitària a la societat, per al desenvolupament de la qual preserva i fa avançar el coneixement.

El reconeixement, selectiu i judiciós, que fa la Universitat ens acaba definint. Les persones que s'han integrat a la URV en un acte solemne com el d'avui expressen al món quins són els nostres referents d'acompliment en el món acadèmic, artístic, cultural o de servei a la societat i en incorporar-se al claustre de la URV ens aporten, al seu torn, honor i també reconeixement.

A mi em correspon l'honor i el privilegi de donar la benvinguda al nostre Claustre al Dr. Josep Maria Recasens, i ho faig amb molt de gust, tant a títol personal com en nom del tots els membres de la Universitat, i en especial del Departament d'Història i Història de l'Art, del qual va néixer la proposta de conferir-li la màxima distinció acadèmica que atorga la Universitat.

El padrí, el professor Lluís Navarro, en la seva *laudatio*, ha posat de manifest tots els mèrits acadèmics i científics que el fan mereixedor de tan

alta distinció i que hem pogut apreciar en la *magistralis lectio* amb la qual el senyor Recasens ens ha obsequiat.

Per a la URV, és tot un privilegi comptar entre els claustrals amb una persona que ha dedicat la seva vida a transferir a les generacions posteriors un millor coneixement del passat remot i pròxim de la història de la ciutat i el Camp de Tarragona.

Com hem pogut constatar, la veritable passió de Josep Maria Recasens ha estat sempre la història, sobretot la de Tarragona. La seva vocació pel passat, plasmat en el patrimoni historicoartístic de Tarragona, va portar-lo a recuperar-lo i al mateix temps a tenir-lo permanentment en compte en la construcció del present. Així, com a primer alcalde de Tarragona després de la restauració de la democràcia –càrrec que ocupà des de 1978 fins 1989–, es preocupà per la recuperació del patrimoni arqueològic de Tarragona des de diverses vessants. Així, impulsà la creació del Museu d'Història de Tarragona, l'Hemeroteca Municipal i el Taller Escola d'Arqueologia (TEDA), precisament ubicat aquest darrer on actualment hi ha el despatx del rector de la Universitat; promogué el restabliment del patrimoni arqueològic de Tarraco, amb actuacions com la recuperació de la capçalera del Circ. També, en féu la difusió i i aconseguí el reconeixement internacional d'aquest patrimoni arqueològic amb la celebració del Congrés Internacional d'Arqueologia Clàssica a Tarragona, l'any 1993. El Dr. Xavier Dupré significava aquest paper vers l'arqueologia i la ciutat amb aquestes paraules: “Des de l'Ajuntament, Recasens va promoure una revolució de l'arqueologia tarraconina que, fins aleshores, estava una mica anquilosada: fruit de l'etapa a la qual retem homenatge és la incorporació de Tarragona al món de les grans ciutats europees amb un gran patrimoni històric...”

Com ha posat de relleu el Dr. Luis Navarro, la seva obra com historiador abasta cent disset títols publicats, centrats essencialment en la història de les nostres comarques, una història local, en general, iniciada amb força a Catalunya a mitjans del segle XIX, la qual, malgrat que ha enfortit la nostra cultura i també ha impulsat tant el prestigi com l'ús de la nostra llengua, ha estat considerada, durant força temps, un àmbit acadèmic menor. El nostre malaurat Prof. Pere Anguera ho assenyalava així en l'article “La Historia Local. Una síntesis catalana”:

(Traduït del castellà) “Durant massa anys en l'àmbit acadèmic la historiografia local ha estat poc apreciada, al considerar-la com a obra d'aficionats. Sovint la diferenciació entre història local i història sense qualificatius

es fonamenta en dues components alienes al contingut i a la voluntat de l'obra, i es basa de manera gairebé exclusiva en el títol de l'autor i en el de l'editor. Tot i el risc de simplificació una obra es considerada d'història local quan el seu editor no radica a Barcelona, o quan el títol incorpora altre topònim que no sigui Catalunya o Barcelona, prescindint per complet del que planteja o aporta. Es comet amb això, amb la càrrega pejorativa que es vol afegir a la definició, un important error d'apreciació. Sovint llibres publicats en ciutats de comarques plantegen problemes generals, exemplificats en un cas concret amb gran rigor, important una visió renovadora de la qüestió analitzada, que poden obligar a corregir la interpretació general".

Com remarca també la professora Montserrat Duch, el seu gran mèrit és, doncs, haver sabut fer una historiografia de la ciutat congruent amb els canons científics de cada moment. Josep Maria Recasens és qui introdueix, contracorrent del seu temps, la història social d'imprompta vilariana, que repensa els fonaments ideològics de les estructures nacionals. Això, fins que comencen els estudis universitaris a Tarragona i es realitzen les primeres tesis doctorals a partir dels setanta, moltes d'elles dirigides per Maria Antònia Ferrer, no ho havia fet ningú més.

Josep Maria Recasens és un exemple d'aquest anàlisi local amb vocació global, una forma de procedir que alhora es troba en perfecte consonància amb l'essència de la nostra universitat, que parteix del seu ferm compromís amb la societat que l'ha creada i, per tant, arrelada al territori, però amb la mirada permanentment al món.

Com deia també en ocasió de la investidura com a doctor honoris causa del Dr. Géza Alföldy, aquest acte d'investidura esdevé símbol de la nostra història, però també del nostre present i del nostre futur, perquè no hi ha millor manera per poder decidir cap on anem que conèixer d'on venim. Les comarques meridionals de Catalunya estan conformades per un gran entorn històric i natural, amb una profunda vocació mediterrània, lligades històricament i lingüística a l'època romana, però amb una vocació de projecció al futur dins el context global en què ens trobem.

La tasca com a polític i historiador de Josep M. Recasens ha ampliat el coneixement de nosaltres mateixos i de la nostra ciutat. És aquest el gran mèrit que li ha reconegut el Consell de Govern en proposar-lo per formar part dels nostres referents i alhora ambaixadors, els doctors i les doctores honoris causa de la Universitat Rovira i Virgili, però en un dia com avui no podem, també, deixar de recordar el paper protagonista que, com alcalde

de la ciutat, va tenir en l'embranchida dels estudis universitaris a Tarragona que, a principis dels anys vuitanta del segle passat, ens va impulsar pel camí que ens ha conduït a la universitat completa, investigadora, d'impacte territorial i alhora internacional que avui som. Ell va ser, com a alcalde, qui va adquirir l'edifici de la plaça Imperial Tàrraco a Caixa Tarragona i el va cedir a la Universitat per als centres de Química i Lletres i ell, també, va cedir l'antic convent de les Clarisses i el Mas dels Frares per a desenvolupar un dels nostres projectes més singulars, l'Escola d'Enologia.

Dr. Josep Maria Recasens, gràcies per acceptar la nostra distinció, que més que honorar la vostra persona ens honora a nosaltres mateixos; la vostra incorporació al Claustre prestigia la Universitat Rovira i Virgili i ens obliga a treballar per ser dignes d'aquest prestigi.

Avui, amb el màxim reconeixement dels vostres mèrits, adquiriu el compromís de representar la Universitat Rovira i Virgili, que de ben segur realitzareu amb afecte. Rebeu l'enhonorabona més cordial, en nom propi i en el de tota la comunitat universitària, que des d'avui és també la vostra.

Moltes gràcies.

ESC XAVIER G

UNIVERSITAT

ROVIRA I VIRGILI